

Щочка Т.А.
*студентка 3 курсу, 2 групи,
факультет захисту рослин, біотехнології та екології
спеціальність "Екологія"
Національний університет біоресурсів та
природокористування України*

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

На сьогодні проблема охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів переросла в одну з найважливіших глобальних проблем 21 століття, яке характеризується безпрецедентною проблемою екологічного виживання. На даний час в світі не існує країни, яку б не зачепила екологічна криза, безпосередньо пов'язана з обмеженістю природних ресурсів планети через високий рівень концентрації промисловості та інтенсифікації сільськогосподарського виробництва, що в свою чергу призвели до надмірних технологічних навантажень на природні ресурси.

Раціональне використання природних ресурсів - це таке їх використання, яке враховує як природні закономірності, так і потенційні можливості навколишнього середовища і полягає у створенні умов для оптимального відтворення природних ресурсів та недопущенні настання незворотних наслідків. Засадами раціонального використання природних ресурсів є:

- 1) облік природних ресурсів;
- 2) планування використання природних ресурсів і їх відтворення;
- 3) науково-обґрунтоване залучення природних ресурсів до господарського обороту;
- 4) дотримання екологічних вимог під час використання природних ресурсів;
- 5) зростання рівня свідомості і еколого-правової культури громадян.

Земельні ресурси означають землю, яка може бути використана для виробництва продукції на певному рівні виробництва. Нині світові земельні ресурси стикаються з найсерйознішою проблемою в історії через надмірне використання та інші види діяльності. Прямим наслідком надмірної ерозії ґрунтів є стоншення шару ґрунту, зниження продуктивності землі, безперервне розширення опустелювання. За оцінками Організації Об'єднаних Націй (ООН), щороку близько 21 мільйона гектарів сільськогосподарських земель стають марними або майже непотрібними, внаслідок чого щорічно втрачається 26 мільярдів доларів США вартості продукції сільського господарства і тваринництва.

В даний час близько 35% землі у світі під прямою загрозою опустелювання. Особливо серйозна ситуація в Азії, Африці та Південній Америці. Різка втрата земельних ресурсів, зокрема ріллі, безпосередньо вплинула на виробництво зерна у світі. Нестача зерна і зростання населення

різке протиріччя, яке поставить під загрозу розвиток людства у двадцять першому столітті.

За оцінками Організації Об'єднаних Націй (ООН), щороку близько 21 мільйона гектарів сільськогосподарських земель стають марними або майже непотрібними, внаслідок чого щорічно втрачається 26 мільярдів доларів США вартості продукції сільського господарства та тваринництва. На різку втрату земельних ресурсів, зокрема орних земель, безпосередньо вплинуло виробництво зерна у світі. Дефіцит зерна та зростання населення перебувають у різкій суперечності, що поставить під загрозу розвиток людства у XXI столітті.

Ліси та луки, що покривають 84% поверхні Землі, є не тільки найважливішими центрами обміну матеріалів та енергії в природі, але й забезпечують такі предмети першої необхідності, як пиломатеріали, м'ясо та молоко. Тим не менш, ліси та пасовища в країнах по всьому світу зазнають руйнування різною мірою. З 1950 року ліси у світі було знищено наполовину; з 1980 по 1995 рік світ загально втратив щонайменше 0,2 мільярда гектарів лісу. І тропічні дощові ліси, що є величезним багатством, також зникають з дивовижною швидкістю. З 1960-х років 40% тропічних дощових лісів було знищено, а п'ята частина зникла внаслідок масової вирубки. У деяких районах часто відбувається збільшення орних земель за рахунок скорочення пасовищ, а надмірний випас худоби без догляду за пасовищами породив такі екологічні проблеми, як деградація та опустелювання пасовищ, втрата води, ерозія ґрунту та погіршення клімату.

Хоча 70% поверхні Землі покрито водою, ресурси прісної води, доступні для використання людиною, становлять менше 1%. Тим не менш, доки обмежені ресурси прісної води раціонально експлуатуються та використовуються, то потреби людства можуть бути задоволені.

На Землі ресурси прісної води розподілені нерівномірно, внаслідок чого деякі регіони та країни відчують гостру нестачу води. За останні три століття попит на прісну воду збільшується з кожним днем; кількість води, яку ми беремо з прісноводних ресурсів, збільшилась у 35 разів. Тільки за другу половину XX століття цей показник збільшився в чотири-вісім разів. Наразі світ використовує 4130 мільярдів кубічних метрів прісної води щороку. Безперервне зростання населення планети означає, що доступна прісна вода для кожної людини постійно зменшується. Серед споживачів води

сільськогосподарський сектор займає найбільшу частку – 69%. Якісне використання води та підвищення ефективності зрошення є найважливішим методом зниження споживання води.

Крім нестачі ресурсів прісної води, існують проблеми її забруднення. Щороку у всьому світі скидається близько 40 мільярдів кубометрів стічних вод у річки, озера та моря, забруднюючи більш ніж 21,4% усіх вод світу. Внаслідок забруднення води у світі залишається все менше і менше безпечної питної води.

В останні два десятиліття XX століття споживання енергії демонструвало безперервну тенденцію до зростання. Економічне зростання, потреби в енергії та зростаюче споживання змусили людей усвідомити зростаючу загрозу нестачі мінеральних ресурсів. Хоча нині доведені запаси мінеральних ресурсів швидше зростають, ніж зменшуються, нерозвідані та експлуатовані ресурси все-таки мають межу. Нафта та природний газ будуть вичерпані до кінця XXI століття, а вугілля – через одну-дві сотні років після цього. Люди все ще пам'ятають паніку, спричинену енергетичними кризами у минулому. Тому розумна експлуатація мінеральних ресурсів і енергійний розвиток відновлюваних ресурсів є найбільш невідкладними завданнями.

Насправді не те щоб людство не усвідомлювало, що природні ресурси сильно пошкоджені та виснажені. З моменту публікації книги "Межі зростання" Римським клубом у 1972 році, дискусії щодо ресурсів, навколишнього середовища, розвитку і майбутнього привернули увагу всього світу, зіткнувшись із скрутною ситуацією з ресурсами, люди почали переглядати свої погляди. Вони почали висувати ідеї сталого розвитку, сподіваючись, що людство зможе існувати та розвиватися у світі та гармонії з навколишнім середовищем. Захист ресурсів та управління забрудненням довкілля стали спільною темою у всьому світі. Тим не менш, досі існує розрив між словами та справами, особливо коли нинішній технологічний та економічний рівні перешкоджають розумному використанню енергії та захисту ресурсів.

Я вважаю, що все ж таки найголовнішою причиною виснаження природних ресурсів є перенаселення Землі. Збільшення кількості населення вимагає підвищення використання усіх можливих ресурсів. Кожен з нас потребує житло - вирубуємо ліс, потреба в харчуванні призвела до зменшення біорізноманіття та багато інших факторів стали причиною "загибелі" Землі. Тож лише урегулювання і зменшення кількості населення зможе допомогти зупинити знищення природних ресурсів і в подальшому відновити хоча б деякі природні ресурси.